

نقاشی

کاربرد آن برای مشکلات رفتاری کودکان و نوجوانان

www.ketab.ir

دکتر علی زاده محمدی

مهرنوش خالقی - فروغ سجادی - الهه رحیمیان

عنوان: نقاشی کاربرد آن برای مشکلات رفتاری کودکان و نوجوانان
 مشخصات ناشر: تهران: نشر قطره، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ص: مصور
 فروست: سلسله انتشارات - ۱۷۸۹. روان‌شناسی - تألیف - ۱۹۳
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۹-۸۱۱-۳
 وضعیت فهرست‌نویسی: قیای مختصر
 یادداشت: این مدرک در آدرس <http://opac.nli.ir> قابل دسترسی است.
 یادداشت: نویسنده‌گان: علی زاده محمدی، مهرنوش خالقی، فروغ سجادی،
 الهه رحیمیان
 شناسه‌ی افزوده: زاده محمدی، علی، ۱۳۳۷ -
 شماره‌ی کتابشناسی ملی: ۳۷۶۹۴۴۷

ISBN: 978-600-119-811-3

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۹-۸۱۱-۳

نقاشی

دکتر علی زاده محمدی *

مهرنوش خالقی - فروغ سجادی - الهه رحیمیان

چاپ اول: ۱۳۹۴

طراح جلد: مهرنوش خالقی

چاپ: دیجیتال نقش

تیراژ: ۳۰۰ نسخه

بها: ۸۵۰۰ تومان

* عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

استفاده از این اثر، به هر شکلی،

بدون اجازه ممنوع است

خیابان فاطمی، خیابان پنجم، کوچه خجسته، پلاک ۱۰

دورنگار: ۸۸ ۹۶ ۸۹ ۹۶

۸۸ ۹۷ ۳۳ ۵۱-۳

صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۵۱۶۵

www.nashreghatreh.com

info@nashreghatreh.com

nashr.ghatreh@yahoo.com

Printed in the Islamic Republic of Iran

فهرست

۷	پیش‌گفتار.....
۱۱	فصل اول: نقاشی، تعریف سبک‌ها، مبانی و ابزارها.....
۱۳	تعریف نقاشی.....
۲۰	مکاتب نقاشی.....
۴۵	مبانی هنرهای تجسمی.....
۶۹	چند فرم مطرح در نقاشی کودکان.....
۷۴	ابزار و وسایل نقاشی.....
۷۹	فصل دوم: کاربردهای نقاشی، در درمان کودکان و نوجوانان.....
۹۲	اضطراب.....
۹۶	ترس.....
۱۰۴	افسردگی.....
۱۱۰	وسواس.....
۱۲۰	پر خاشگیری.....
۱۲۷	در خودماندگی یا اُتسم.....
۱۳۴	اختلال کم‌توجهی - بیش‌فعالی (ADHD).....
۱۴۰	نقاشی برای پرورش آگاهی از خویش.....
۱۴۳	منابع.....

پیش‌گفتار

ذهن کودک و نوجوان سرشار از احساس، خیال و الهام است و مشتاق کشف دنیای بیرون. خیال لطیف و حساس کودکان در برخورد با واقعیات دشوار زندگی رنجیده و آزرده‌خاطر می‌شود و به روش‌های جذابی نیاز پیدا می‌کند که بتواند فکر و خیالش را فراتر از واقعیات دشوار برده و به گونه‌ای غیرمستقیم بدون ترس و ناایمنی آزرده‌گی‌های خود را ابراز تا کم‌کم با واقعیت‌های دشوار انطباق پیدا کند. هنر نقاشی به راحتی ذهن کودک را در خیالات و رؤیاها سیر می‌دهد و نگرانی‌های او را آشکار می‌سازد.

روان‌کاوان با نقاشی، خیالات خلاق و یا آزردگی کودک را که در پس ذهن او پنهان شده کشف می‌کنند و با نقاشی از سد مقاومت او عبور می‌کنند و علائق و یا ترس‌های او را برونی و با آن کار می‌کنند. درواقع نقاشی بایان سمبولیک رؤیاها و خیالات و فرافکنی آن‌ها، هم از اثر تجارب تلخ می‌کاهد و هم اندکی بر میدان بینش و تسلط بر خویشتن می‌افزاید.

از آنجایی که ذهن کودک پیش‌دبستانی هنوز تحول لازم را پیدا نکرده، نمی‌تواند از گفت‌وگو و یا تداعی آزاد که ظرفیتی از درون‌بینی است استفاده کند، لذا با نقاشی و گفت‌وگو درباره‌ی آنچه کشیده به راحتی می‌توان از فشار نگرانی‌ها و رؤیاها ترس‌آور آنان کاست و ذهن آنان را با واقعه و نظر دیگران آشنا کرد. کودکان هفت سال به بالا امکان ارتباط و گفت‌وگوی بیش‌تری را دارند چون به مرحله‌ی پیروی و تقلید بالاتری رسیده‌اند، آشنایی آنان از نظرات و تعبیر

خود و دیگران، معنا و کارایی بیش‌تری دارد و به رشد آگاهی و بصیرت آن‌ها کمک می‌کند.

نقاشی پرورش‌دهنده‌ی زبان بصری و درک مفهومی کودک است از این‌رو برای کودکان عادی و خلاق بسیار ضروری و گسترش‌دهنده‌ی فکر و دقت و وحدت روانی است لذا تنها ابزار بیان احساسات و هیجان‌ها و فرافکنی نیست. نقاشی کردن به مفهوم واقعی به دریافت الهام و خلاقیت کودکان کمک می‌کند. والدین بدانند خط، بُعد، فضا و رنگ تأثیر زیادی بر رشد دقت، درک فضایی و بصری، الهام و خیال کودک دارد و با ورود به رمزها و سمبول‌ها، ذهن و زبان کودکان را پرورش می‌دهد و دقت بصری آنان را بالا می‌برد، چشم‌ها بهتر و دقیق‌تر می‌بینند و زبان به کلمه و واژه‌سازی می‌افتد و خیال به پرواز درمی‌آید و فکر به‌کار می‌افتد. ♦

از مربیان و روان‌شناسان انتظار می‌رود که وقتی به تفسیر و تحلیل نقاشی می‌پردازند، کشیدن یک نقاشی را صرفاً دلیلی بر اختلال یا تعادل و سلامت یک کودک یا نوجوان ندانند بلکه از طریق مصاحبه‌ی بالینی و با استفاده از ابزارهای تشخیص روان‌شناختی در کنار نقاشی، مشکل و اختلال کودک را شناسایی کنند. درمجموع هدف این کتاب ارائه‌ی اطلاعاتی عمومی و الگوهای تمرینی برای والدین و مربیان است که بتوانند در منزل و یا مربیان در قالب کار فردی و گروهی در مهدکودک‌ها، پیش‌دبستانی‌ها و مدارس بکار برند. نگارنده بعد از کسب تجاربی که از برگزاری سه دوره کنگره‌ی سراسری هنردرمانی در کشور و اجرای ده‌ها کارگاه‌های آموزشی هنردرمانی به‌دست آورد به‌ضرورت اسر ترجمه و تألیف کتاب‌هایی کاربردی و ساده آگاه شده و وجود کتاب ساده برای والدین و مربیان را که هم آنان را با هنر نقاشی آشنا و هم تمریناتی را ارائه کند، مفید دانست. از این‌رو در فصل اول این کتاب مطالبی برای آشنایی با تاریخچه و مبانی هنر نقاشی و سبک‌ها و مواد آن ارائه شده و سپس در فصل دوم ویژگی‌های کودکان متعادل و مشکل‌دار معرفی و تمریناتی ساده و کاربردی برای مداخله ارائه شده است.

شایان ذکر است تعدادی از نقاشی‌های ارائه شده در این کتاب، از چندین مرکز و کلینیک متفاوت واقع در تهران و اصفهان ازجمله کلینیک روان‌آسای،

مرکز خدمات روان‌شناسی و مشاوره‌ی رهنمون، بیمارستان‌های مدرس، شهید رجایی و علی‌اصغر اصفهان، گردآوری شده که بدین‌وسیله از دکتر حسینی و سرکار خانم ریحانه رستگاری و تمامی عزیزان و دست‌اندرکاران این مراکز و مرکز خدمات روان‌شناسی و مشاوره رهنمون به خاطر یاری بی‌دریغ و صمیمانه‌شان، قدردانی می‌کنیم.

علی زاده محمدی

www.ketab.ir